Regio Centraal Gelderland

SAMEN, VOOR ELKAAR

Raadsinformatiebrief Beschermd Wonen, Beschermd Thuis en Maatschappelijke Opvang

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over de regionale ontwikkelingen in het kader van Beschermd Wonen (BW), de transformatie naar Beschermd Thuis (BT) en de aanpak dak- en thuisloosheid. Hierin werken tien gemeenten in de regio Centraal Gelderland samen. In het voorjaar van 2022 hebben alle raden hiertoe de Kadernota Samen aan Zet[1] vastgesteld. Daarmee is de fase van visievorming afgesloten en is de voorbereidings- en implementatiefase gestart.

Wat houdt de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis in?

Kern van deze veranderopgave is dat een inwoner met (ernstige) psychische en/of psychosociale problemen, die (tijdelijk) niet in staat is om zelfstandig te wonen, minder vaak wordt opgenomen in een intramurale Beschermd Wonen instelling, maar integrale ondersteuning thuis 'in de wijk' ontvangt. Thuis kan ook een woonvorm zijn waar mensen zelf een woning huren, maar de ondersteuning als groep ontvangen. Dit noemen we Beschermd Thuis. Als het nodig is, is intramuraal Beschermd Wonen beschikbaar als een regionaal vangnet. Motivatie om weer zelfstandig te willen wonen en acceptatie van de begeleiding daarbij is belangrijk voor Beschermd Wonen of Beschermd Thuis.

Doordecentralisatie: uitstel of afstel?

Twee belangrijke landelijke instrumenten voor deze transformatie zijn de invoering van het woonplaatsbeginsel voor Beschermd Wonen en een nieuw financieel verdeelmodel voor de middelen voor Beschermd Wonen. De rijksuitkering wordt over een periode van tien jaar op basis van objectieve criteria herverdeeld over alle gemeenten. Op 16 januari 2023 diende het kabinet daartoe het wetsvoorstel 'Wijziging van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 in verband met de invoering van het woonplaatsbeginsel voor Beschermd Wonen' in bij de Tweede Kamer. Tot op heden is de wetswijziging door de Tweede Kamer niet in behandeling genomen. De ingangsdatum is in april 2024 uitgesteld naar 1 januari 2026[2]. Ook deze datum wordt niet gehaald. Er is nog geen nieuwe streefdatum vastgesteld. Er zijn bovendien twijfels of er in de Tweede en Eerste Kamer voldoende draagvlak is voor dit wetsvoorstel.

Financiële afspraken

De gemeenten in de regio Centraal Gelderland hebben in het najaar van 2023 regionale financiële afspraken gemaakt. Dit betreft de inzet van de middelen die de centrumgemeente Arnhem nu al ontvangt voor de regionale transitie naar Beschermd Thuis, maar ook financiële afspraken voor de komende jaren. In verband met het uitstel in 2024 zijn deze afspraken tot en met 2025 verlengd[3].

Gegeven de onzekerheid op landelijk niveau verkennen de colleges van de tien samenwerkende gemeenten de komende tijd hoe zij willen omgaan met de lopende financiële afspraken en de verlenging daarvan. Uitgangspunt is daarbij dat de gemeenten achter de doelen van Beschermd Thuis staan en daarom regionaal willen blijven samenwerken, ongeacht een landelijke financiële doordecentralisatie.

---

[1] Document Rheden - Bijlage 1 Regionale kadernota Vervolgkoers Samen Aan Zet (22.19) - iBabs Publieksportaal

[2] Overzichten - Raadsinformatiebrieven - Raadsinformatiebrief Beschermd wonen - iBabs

[3] Vergaderingen - Raadsvergadering - 24 september 2024 - iBabs

Lokale voorbereiding

Alle gemeenten hebben zich de achterliggende tijd voorbereid op de transformatie naar Beschermd Thuis, door het opstellen van lokale uitvoeringsplannen. De lokale uitvoeringsplannen richten zich op de versterking van de sociale basis voor de ggz-doelgroep, onder meer door de inrichting van laagdrempelige steunpunten en de lokale samenwerking in mentale gezondheidsnetwerken, zodat de ondersteuning dichtbij de inwoner kan worden geboden en integraal wordt georganiseerd. Verder is gewerkt aan de voorbereiding van de gemeentelijke toegang tot de Wmo om vanaf de invoering van de doordecentralisatie inwoners die in aanmerking komen voor Beschermd Thuis de juiste zorg en ondersteuning te kunnen bieden. Op dit moment staan deze voorbereidingen stil in afwachting van de landelijke ontwikkelingen en de herziening van de regionale afspraken.

Wonen

Ongeveer 60% van de cliënten met een beschikking voor Beschermd Wonen, verblijven intramuraal bij een zorgaanbieder. Een belangrijk deel van deze cliënten zal in de toekomst Beschermd Thuis wonen. Hiervoor zijn passende woonvormen nodig, verspreid over de regio. De komende tijd ligt de prioriteit daarom bij de opbouw van Beschermd Thuis. Daarnaast zijn ook (passende) woningen nodig om uitstroom uit zowel Beschermd Wonen als de Maatschappelijke Opvang te realiseren. Door het woningtekort is dit een grote opgave, waarbij we samenwerken met de Koploperregio Huisvesting Aandachtsgroepen van de Groene Metropoolregio. Om de regionale en lokale opgave helder te krijgen, stellen we een regionaal Spreidingsplan Beschermd Wonen op. Op basis daarvan vragen we alle gemeenten en aanbieders (via de nieuwe inkoop, zie hieronder) om samen met woningcorporaties en andere verhuurders een aanbod hierop te doen en zich hieraan te committeren. Voor deze transformatieopgave trekken we de komende jaren samen op.

Inkoop Beschermd Wonen en Beschermd Thuis

De huidige regionale samenwerking rondom inkoop wordt voortgezet. Zorg en ondersteuning die betrekking heeft op Beschermd Wonen en Beschermd Thuis zal regionaal worden ingekocht en via de MGR gecontracteerd. In 2024 is samen met aanbieders gewerkt aan de voorbereiding van een nieuwe inkoop. De inzet is meer dan voorheen gericht op de opbouw van Beschermd Thuis en de gedeeltelijke afbouw van Beschermd Wonen. Er is een nieuwe productstructuur gevormd en de daarbij horende tarieven zijn vastgesteld. De verwachting is dat in het najaar van 2025 de inkoopprocedure kan starten en dat rond de zomer van 2026 de nieuwe contracten kunnen worden getekend. Uiterlijk per 1 januari 2027 kunnen de nieuwe contracten ingaan.

Maatschappelijke opvang en de aanpak van dak- en thuisloosheid

Alle gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanpak van dak- en thuisloosheid, zowel in het voorkomen daarvan bij dreigende dak- of thuisloosheid, als het realiseren van meer uitstroom uit de opvang naar een eigen (t)huis. Door middel van de ETHOS-telling is de problematiek in kaart gebracht. Gemeenten werken aan regionaal en lokaal beleid om dak- en thuisloosheid in een vroeg stadium te voorkomen. Op regionaal niveau zijn er het daklozenloket, dat ook ingezet wordt om dreigende dakloosheid af te wenden, en regionale opvangvoorzieningen. Deze opvangvoorzieningen worden door de centrumgemeente Arnhem in stand gehouden. Gezien de omvang van de dakloosheid in Nederland en ook in onze regio, en de beperkte landelijke vergoedingen daarvoor, investeert Arnhem met eigen middelen in aanvullende opvangvoorzieningen voor jongeren, gezinnen, volwassenen en kwetsbare EU-burgers.

Wat kunt u van ons verwachten?

De komende tijd verkennen we hoe we als gemeenten in de komende jaren met de hierboven genoemde opgaven willen omgaan. Dit zal gevolgen hebben voor de lopende afspraken. De colleges van de samenwerkende gemeenten zullen de afspraken uiteindelijk vastleggen in een samenwerkingsconvenant. Te zijner tijd zullen wij u hierover informeren. Tenslotte wordt er gewerkt aan een regionale monitor om vanaf 2026 door middel van een periodieke bestuursrapportage te kunnen aan- en bijsturen op deze transformatie.